OMGAAN MET DE TOEKOMST

*Wieke Pot, Willem Bruggeman, Patrick van der Duin**

■ De toekomst is onzeker, kunnen we ons dus niet beter concentreren op de problemen van vandaag? Aan de andere kant: als we ons nu niet op de toekomst voorbereiden, zitten we morgen met nog grotere problemen. Onzekere lange termijn opgaven vereisen nú antwoorden in de vorm van beleid, regelgeving, beslissingen over waterinfrastructuur, visies en toekomstdoelen. Aan de recente ophef rondom het stikstofbeleid is te merken dat het nog niet zo eenvoudig zal zijn voor de overheid om economische en lange termijn milieubelangen tegen elkaar af te wegen. Noch om overheden en politiek op één lijn te krijgen voor aanpak van de stikstofuitstoot. Het lange termijn probleem van de teloorgang van de natuur laat zo treffend zien hoe urgent en ingrijpend lange termijnproblematiek ineens kan worden, doordat per direct een streep door allerlei bouwvergunningen ging en economische belangen werden geraakt.

Maar er zijn ook vormen gevonden waarmee we werk maken van het tegengaan van minder urgente doch belangrijke 'creeping crises'. Mede dankzij het Deltaprogramma, de alarmerende rapporten van het Intergouvernementele Panel voor Klimaatverandering (IPCC) en de nationale adaptatiestrategie, is Nederland flink aan de slag met klimaatadaptatie. Dit gebeurt veelal op lokaal niveau om te komen tot passende maatregelen, waar mogelijk in afstemming met burgers. Veel overheden zijn inmiddels ook actief bezig met de energietransitie, bijvoorbeeld door actieve deelname aan regionale energietransitieteams (de 'RES'en'). De urgentie hiervan is gevoed door de klimaat- en energieakkoorden, eerst afgesloten in Parijs (2015-16), en daarna in Nederland (2019), die inmiddels ook zijn uitgemond in een heuse – overheidsbindende – klimaatwet. Helaas blijkt tot dusver dat de gestelde klimaatdoelen uit het klimaatakkoord van Parijs nog bepaald niet binnen bereik zijn en er veel meer inzet op alle fronten nodig is om doelstellingen op het gebied van de energietransitie en het tegengaan van klimaatverandering te gaan behalen.

Geleidelijk neemt ook het bewustzijn toe voor wat betreft bodemdaling; en de desastreuze gevolgen die dit heeft zeker in combinatie met een stijgende zeespiegel. Hoe Gouda zakt, werd bijvoorbeeld uitgelicht in de nieuwe NTR-televisieserie 'Na ons de Zondvloed' (uitzending 20 oktober 2019). En intussen is veel waterinfrastructuur decennia oud, en is het gezien de lange levensduur van dergelijke infrastructuur – van 30 jaar voor riolering in veengebied tot 100 jaar voor een zeesluis als IJmuiden – van belang dat overheden onderbouwde, vooruitziende beslissingen nemen waarin is nagedacht over de bestendigheid van deze infrastructuur op lange termijn.

Vaak zal het besef dat we onze water-infrastructuur moeten 'updaten' robuuste en/of flexibele oplossingen vergen, die onderbouwd moeten worden met toekomstmethoden als visie- of scenariovorming. Het Deltaprogramma en IPCC werken met lange termijn klimaatscenario's die, afhankelijk van het beleid dat landen weten te voeren (en daarmee het succes om CO_2-emissies te beperken), aangeven hoe de zeespiegelstijging zich kan voltrekken. Betrouwbare prognoses en robuuste maatregelen zijn weliswaar populair in het waterbeheer, maar bieden voor de grote onzekerheden op lange termijn onvoldoende soelaas. En hoe stem je verschillende belangen, overheden

* **Wieke Pot**, **Willem Bruggeman** en **Patrick van der Duin** zijn leden van de themaredactie van dit nummer.

en maatschappelijke groeperingen met elkaar af? Er zijn gelukkig verschillende toekomstbenaderingen beschikbaar waarmee ervaringen zijn opgebouwd in binnen- en buitenland, op lokale, regionale en (trans)nationale schaal, voor delta's en stroomgebieden van rivieren, voor veiligheid, drinkwatervoorziening, ruimtelijke ordening en infrastructuur.

Al met al is er dus een behoorlijke noodzaak voor overheden in het waterdomein om nù aan de slag te gaan met lange termijn ontwikkelingen; en dan nog wel het liefst op integrale wijze. Want stikstof, CO_2, en de energietransitie hebben allemaal met elkaar te maken en zijn van invloed op de governance van het waterbeheer. Dit themanummer van Water Governance bespreekt een aantal **lange termijn opgaven**, namelijk klimaatverandering, bodemdaling, en de vervanging en veroudering van waterinfrastructuur. Daarnaast komen uiteraard niet alleen de opgaven aan de orde, maar ook **methoden** om daarmee om te gaan. Deze volgen uit verdiepende casestudies, en specifieke artikelen die meer zeggen over methoden van 'decision making under deep uncertainty', 'scenario's', 'futuring', 'foresight', en 'vooruitziende besluitvorming'. In **casestudies** worden zowel de internationale problematiek als nationale wijzen van toekomstplanning behandeld. De casestudies laten zien dat er eigenlijk niet één methode is die in alle gevallen werkt. Het komt dus per situatie aan op maatwerk.

Tussen de artikelen door, treft u prikkelende **spraakwaters** (onze vorm van column), als ook **persoonlijke interviews**. Al met al hopen we hiermee als redactie een mooi inzicht te geven in het omgaan met lange termijn opgaven en onzekerheden die daarbij komen kijken. De toekomst begint nu!